

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJA

Valstybės biudžetinė įstaiga, A. Volano g. 2/7, 01516 Vilnius, tel. (8 5) 219 1225 / 219 1152, faks. (8 5) 261 2077,
el. p. smmin@smm.lt, <http://www.smm.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603091.
Atsisk. sąsk. LT30 7300 0100 0245 7205 „Swedbank“, AB, kodas 73000

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2019- - Nr.

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ, SUSIJUSIŲ SU AUKŠTOJO MOKSLO FINANSAVIMO PERTVARKA

Teikiame Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 9, 74, 75, 77, 79, 82, 83 straipsnių pakeitimo, papildymo 83¹ straipsniu ir 76 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektą (toliau – įstatymo projektas), papildytą nuostatomis, susijusiomis su išpareigojimu įgyvendinti nemokamą aukštąjį mokslą bakalauro studijose.

Įstatymo projektas parengtas įgyvendinant Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 128.6 papunktį, pagal kurį numatyta siekiant geresnės visuomenės ir valstybės poreikių ir mokslo bei studijų kokybės atitikties, aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų finansavimo modelį susieti su mokslo ir studijų rezultatais, sudaryti sutartis su aukštosiomis mokyklomis, grįstas kokybės ir tinkamumo kriterijais, taip pat atsižvelgiant į aukštųjų mokyklų potencialą ir veiklos strategiją.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, numatytas studijų finansavimo metodikos, paremtos sutartiniais santykiais su aukštosiomis mokyklomis, sukūrimas, taip nemokamo aukštojo mokslo bakalauro studijose įgyvendinimas.

Dabartinė studijų finansavimo tvarka skatina dėmesį sutelkti labiau ties studentų skaičiaus išlaikymu, bet ne ties studijų kokybe, nes studijų finansavimas priklauso nuo kiekvieno studento ir yra pernelyg jautrus studentų skaičiaus pokyčiui studijų laikotarpiu. Iškraipomos vidinės kokybės užtikrinimo sistemos, nes, pašalinus studentą, prarandamas ir jam skirtas finansavimas. Mokestis už mokslą, studijuojantiems valstybės nefinansuojamose studijų vietose, sukuria papildomas kliūtis studijų prieinamumui – tai ypač aktualu asmenims iš nepalankios socialinės-ekonominės aplinkos. Valstybės finansavimas skiriamas studijų išlaidoms padengti, bet neskatina aukštųjų mokyklų veiklos pažangos.

Įstatymo projekto tikslas – pagerinti studijų prieinamumo sąlygas bei pertvarkyti aukštųjų mokyklų finansavimą taip, kad jis ne tik padengtų būtinausias studijų išlaidas, bet ir skatintų aukštųjų mokyklų veiklos pažangą, studijų kokybės ir mokslinės kompetencijos augimą.

Pagrindiniai uždaviniai:

1) išplėtoti nemokamo aukštojo mokslo trumposios pakopos, pirmosios pakopos ir vientisosios studijose galimybes;

2) konkurenciją dėl kiekvieno studento transformuoti į sutelktas pastangas dėl studijų kokybės, studijų laikotarpiu sumažinant pavienio studento įtaką studijų finansavimui iš valstybės biudžeto;

3) sukurti finansines paskatas valstybinių aukštųjų mokyklų veiklos kokybei gerinti, finansavimą susiejant su jų veiklos rezultatais (įgyvendinant sutartis);

4) užtikrinti lankstesnį studentų skatinimo finansavimą iš valstybės biudžeto ir įtvirtinti galimybę ministerijoms bei kitoms valstybės institucijoms ir įstaigoms teikti paramą studentams, pasirinkusiems valstybės plėtrai būtiną studijas;

5) užtikrinti efektyvesnį išteklių panaudojimą, išplėtojant minimalaus studijų vietų skaičiaus studijų programai (rentabilumo) reikalavimo taikymą;

6) užtikrinti lankstesnį priėmimą į antrosios pakopos valstybės finansuojamas studijų vietas.

Kartu su įstatymo projektu teikiamas Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 pakeitimo įstatymo Nr. XII-2534 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas, kurio tikslas – nustatyti Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 9 straipsnio 1, 3, 4, 5, 6 ir 7 dalių įsigaliojimo datą nuo 2020 m. rugsėjo 1 d., sudarant galimybes pasirengti sutarčių su valstybinėmis aukštosiomis mokyklomis sudarymui pagal atnaujintas Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo nuostatas.

I. Sprendžiama problema	<ul style="list-style-type: none"> • Mokslo ir studijų įstatyme nėra nuoseklios mokslo ir studijų institucijų finansavimo struktūros: viename sąraše pateikiamos lėšų grupės, sudarytos taikant skirtingus kriterijus (ir lėšų šaltinį, ir paskirtį) • Mokestis už mokslą, studijuojantiems valstybės nefinansuojamose studijų vietose, sukuria papildomas kliūtis studijų prieinamumui (ypač asmenims iš nepalankios socialinės-ekonominės aplinkos) • Dabartinė studijų finansavimo tvarka skatina dėmesį sutelkti labiau ties studentų skaičiaus išlaikymu, bet ne ties studijų kokybe, nes studijų finansavimas priklauso nuo kiekvieno studento ir yra pernelyg jautrus studentų skaičiaus pokyčiui • Valstybės finansavimas skiriamas studijų išlaidoms padengti, bet neskaitina aukštųjų mokyklų veiklos pažangos • Šiuo metu į studijų išlaidas, pagal kurias nustatoma studijų kaina, įskaičiuojamos ir lėšos studentams skatinti. Jų dydžio keitimas tiesiogiai veikia studijų kainą: didinant ją, didėja ir studijų kaina, o tai neigiamai atsiliepia studentams, kurie už mokslą moka savo lėšomis • Šiuo metu minimalaus studijų vietų skaičiaus studijų programai (rentabilumo) reikalavimas netaikomas antrosios pakopos studijoms, taip pat kai skiriamos studijų stipendijos • Priėmimas į antrosios pakopos studijas yra nelankstus. Šiuo metu kiekvienai aukštajai mokyklai įsakymu nustatomas konkretus šios pakopos valstybės finansuojamų vietų skaičius, kuris vėliau formaliai tikslinamas, atsižvelgiant į faktinę situaciją
II. Siūlomos priemonės	<ul style="list-style-type: none"> • Įstatymo projekto 74 straipsnyje siūloma nustatyti aiškią mokslo ir studijų finansavimo struktūrą: lėšas siūloma grupuoti atskirai pagal šaltinius ir pagal paskirtį • 77 straipsnio 1 dalyje siūloma nustatyti, kad tais atvejais, kai tenkinami nustatyti reikalavimai (t. y. stojančiojo konkursinis balas yra ne žemesnis, negu švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatytas mažiausias stojamasis konkursinis balas, ir jo mokymosi rezultatai yra ne žemesni, nei švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtinti minimalūs rodikliai), ir stojantysis pagal konkursinę eilę priimamas į valstybinę aukštąją mokyklą, jam skiriama valstybės finansuojama studijų vieta, išskyrus atvejus, kai priėmimas į valstybės finansuojamas studijų vietas yra ribojamas. Tais atvejais, kai priėmimas į valstybės finansuojamas studijų vietas yra ribojamas, valstybės finansuojama studijų vieta skiriama, neviršijant nustatyto valstybės finansavimo

	<ul style="list-style-type: none"> • Valstybės biudžeto lėšas, skiriamas studijų kainai valstybės finansuojamose studijų vietose apmokėti, siūloma priskirti prie valstybės biudžeto bazinio finansavimo lėšų. Siūloma valstybės biudžeto lėšas studijoms skaičiuoti ne pagal kiekvienų metų faktinį užimtų valstybės finansuojamų studijų vietų skaičių, bet pagal priėmimo metais užfiksuotą valstybės finansuojamų studijų vietų skaičių. Studijų laikotarpiu finansavimas išliktų nepakitęs, jei studentų „nubyrėjimas“ tam tikroje studijų kryptių grupėje (pirmosios pakopos, vientisųjų ir antrosios pakopos studijų) arba mokslo ar meno srityje (trečiosios pakopos studijų) neviršytų tai studijų kryptių grupei arba mokslo ar meno sričiai Vyriausybės nustatyto dydžio, kuris gali būti ne didesnis kaip 30 procentų. Jei „nubyrėjimas“ būtų didesnis už nustatytąjį, finansavimas atitinkamai būtų mažinamas • Siūloma valstybinių aukštųjų mokyklų finansavimo sistemą papildyti nauju elementu – finansavimu, skirtu veiklos pažangai skatinti, kuris būtų skiriamas pagal sutarčių su valstybinėmis aukštosiomis mokyklomis vykdymo rezultatus • Siūloma iš studijų kainos išimti lėšas studentams skatinti ir jas valstybinėms aukštosioms mokykloms skirti atskirai pagal studentų, studijuojančių valstybės finansuojamose studijų vietose, skaičių ir Vyriausybės patvirtintą vienam studentui tenkančių valstybės biudžeto lėšų, skirtų šiam tikslui, dydį • 77 straipsnio 2 dalyje siūloma nustatyti, kad minimalaus studijų vietų skaičiaus studijų programai (rentabilumo) reikalavimas būtų taikomas ne tik skiriant valstybinėms aukštosioms mokykloms valstybės finansuojamas trumposios pakopos, pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų vietas, bet ir valstybės finansuojamas antrosios pakopos studijų vietas. Be to, siūloma šį reikalavimą taikyti skiriant ir studijų stipendijas (atitinkamai papildoma 82 straipsnio 10 dalis) • Siūloma 77 straipsnio 8 dalyje nustatyti, kad priimant į antrosios pakopos studijas, švietimo, mokslo ir sporto ministras kiekvienai aukštajai mokyklai nustatytų ne konkretų, bet preliminarų valstybės finansuojamų studijų vietų skaičių ir valstybės finansavimą pagal studijų kryptių grupes ir (arba) jų grupes, o priėmimas vyktų neviršijant nustatyto finansavimo
III. Priemonių kaštai	<p>77 straipsnio 1 dalies nuostatomis, susijusioms su valstybės finansuojamų studijų vietų garantavimu įstojusiesiems, kurių mokymosi pasiekimai tenkina nustatytus reikalavimus, įgyvendinti reikėtų šių papildomų lėšų:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2020 m. – iš viso 5 968 tūkst. Eur (iš jų 4 368 tūkst. Eur – studijų kainai padengti valstybės finansuojamose studijų vietose; 1 600 tūkst. Eur – tikslinėms stipendijoms) • 2021–2024 m. – kasmet papildomai po 17 904 tūkst. Eur (iš jų 13 104 tūkst. Eur – studijų kainai padengti valstybės finansuojamose studijų vietose; 4 800 tūkst. Eur – tikslinėms stipendijoms) <p>Valstybės biudžeto lėšų poreikis 831 straipsnyje numatytam valstybinių aukštųjų mokyklų veiklos pažangos skatinimui gali sudaryti iki 12 mln. eurų. Jei sutartys su aukštosiomis mokyklomis būtų pasirašytos 2020 m., jų prireiktų 2022 m.</p> <p>Pakeitimai, susiję su valstybės biudžeto lėšų skyrimu skatinamosioms stipendijoms, būtų įgyvendinami iš šiam tikslui skirtų valstybės biudžeto asignavimų, kurie šiuo metu įskaičiuojami į studijų kainą (2019 m.</p>

	priimamiems studentams skatinamosioms stipendijoms į studijų kainą įskaičiuota suma sudaro 3,5 BSI arba 133 Eur). Papildomų lėšų šiai nuostatai įgyvendinti neprireiks.
IV. Nauda visuomenei	<ul style="list-style-type: none"> • Pritarus siūlomoms nuostatoms, būtų įvardyti mokslo ir studijų institucijų finansavimo šaltiniai bei įtvirtinta aiški mokslo ir studijų finansavimo valstybės lėšomis struktūra, apimanti bazinį finansavimą, finansavimą valstybinių aukštųjų mokyklų veiklos pažangai skatinti, investicijoms, paramai studentams ir kitoms reikmėms • Bus išplėtos asmenų galimybės studijuoti valstybės lėšomis. Tikėtina, kad, įgyvendinus siūlomas nuostatas, priimtųjų į valstybės finansuojamas ir nefinansuojamas studijų vietas santykis pasikeis iš 40/60 (dabartinis) į 80/20 (įskaitant ir priimtuosius į nevalstybines aukštąsias mokyklas) • Studijų bazinio finansavimo (skiriamo studijų kainai padengti) pertvarkymas leis studijų laikotarpiu pastangas sutelkti ne studentų skaičiui išsaugoti, bet studijų kokybei. Neliks paskatų iškreipti vidines aukštųjų mokyklų studijų kokybės užtikrinimo sistemas. Stabilesnis studijų finansavimas sudarys prielaidas nuosekliau organizuoti veiklą. Padidės lėšos, tenkančios vienam valstybės finansuojamam studentui • Finansavimo valstybinių aukštųjų mokyklų veiklos pažangai skatinti atsiradimas sukurs papildomą motyvą didinti studijų kokybę ir stiprinti mokslinę kompetenciją, leis derinti aukštųjų mokyklų veiklą su nacionaliniais aukštojo mokslo plėtros tikslais • Pakeitus studijų kainos struktūrą, didesnė valstybės parama geriausiems studentams skatinti neturės neigiamos finansinės įtakos studentams, mokantiems už studijas • Bus vykdomos rentabilios studijų programos ir efektyviau naudojami ištekliai • Bus užtikrintas lankstesnis priėmimas į antrosios pakopos studijas

Teikiamų įstatymų projektų parengimo priežastys, tikslai, uždaviniai, pasekmės, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai ir kitos nuostatos nurodytos Įstatymų projektų aiškinamajame rašte.

Įstatymų projektai atitinka Lietuvos Respublikos Vyriausybės programą, neprieštarauja Europos Sąjungos teisei. Jie neperkelia ir neįgyvendina Europos Sąjungos teisės aktų.

Teikiami įstatymų projektai paskelbti Lietuvos Respublikos Seimo Teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS).

Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 9, 74, 75, 77, 79, 82, 83 straipsnių pakeitimo, papildymo 83¹ straipsniu ir 76 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas teiktas derinti Finansų ministerijai, Teisingumo ministerijai, Lietuvos universitetų rektorių konferencijai, Lietuvos kolegijų direktorių konferencijai, Lietuvos studentų sąjungai ir Vilniaus universiteto studentų atstovybei. Išvadas dėl įstatymo projekto pateikė Finansų ministerija ir Teisingumo ministerija. Kitos institucijos išvadų nepateikė, tačiau pažymėtina, kad iki teikimo derinti įstatymo projektas buvo aptartas su universitetų, kolegijų ir studentų atstovais ir į daugelį jų pasiūlymų buvo atsižvelgta.

Į daugelį Finansų ministerijos ir Teisingumo ministerijos pastabų atsižvelgta, kitos pastabos teikiamos derinimo pažymoje. Atsižvelgiant į Finansų ministerijos pasiūlymus, papildytas aiškinamasis raštas. Apsvarstę Teisingumo ministerijos pasiūlymą dėl Mokslo ir studijų įstatymo 77 straipsnio 3 dalies 1 punkto formuluotės, manome, kad konstrukcija „ir (arba) jų grupėse“ nėra perteklinė, nes kai kuriais atvejais preliminarus valstybės finansuojamų vietų skaičiaus ir valstybės

finansavimo paskirstymas pagal studijų krypčių grupes, nustatytas klasifikatoriuje, yra netikslingas ir šios grupės turi būti sujungiamos į stambesnes grupes. Taip pat apsvairstėme Teisingumo ministerijos pasiūlymą įvertinti, ar, atsižvelgiant į Mokslo ir studijų įstatymo 74 straipsnio 2 dalies 4 punto nuostatas, greta kitų institucijų, kurioms skirtos valstybės biudžeto lėšos gali būti naudojamos studentų paramai, Mokslo ir studijų įstatymo 82 straipsnio 4 dalyje neturėtų būti nurodomos ir aukštosios mokyklos. Mūsų manymu, į Mokslo ir studijų įstatymo 82 straipsnio 4 dalį įtraukti aukštųjų mokyklų nereikėtų, nes pagal šią dalį parama būtų teikiama iš valstybės biudžeto lėšų Vyriausybės nustatyta tvarka ir šiuo atveju siekiama sudaryti galimybę ministerijoms ir kitoms valstybės institucijoms ir įstaigoms skirti paramą studentams iš joms patvirtintų valstybės biudžeto asignavimų. Aukštosios mokyklos gali remti studentus, mokėdamas skatinamąsias stipendijas senatų (akademinių tarybų) nustatyta tvarka (šiam tikslui joms skiriamos valstybės biudžeto lėšos).

Įstatymų projektus parengė Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Ekonomikos departamento Mokslo ir studijų ekonomikos skyrius (vyriausiasis specialistas Kęstutis Gansiniauskas, tel. 219 1248, el. p. Kestutis.Gansiniauskas@smm.lt) ir Studijų, mokslo ir technologijų departamento Studijų skyrius (vyriausioji specialistė Agnė Tautkutė-Šturo, tel. 219 1218, el. p. Agne.Tautkute-Struro@smm.lt). Įstatymų projektų rengimą koordinavo Ekonomikos departamento direktorė Eglė Radėnienė (tel. 219 1164, el. p. Egle.Radeniene@smm.lt).

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 9, 74, 75, 77, 79, 82, 83 straipsnių pakeitimo, papildymo 83¹ straipsniu ir 76 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto ir Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 pakeitimo įstatymo Nr. XII-2534 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ projektas, 1 lapas.
2. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 9, 74, 75, 77, 79, 82, 83 straipsnių pakeitimo, papildymo 83¹ straipsniu ir 76 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas, 8 lapai.
3. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 9, 74, 75, 77, 79, 82, 83 straipsnių pakeitimo, papildymo 83¹ straipsniu ir 76 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto lyginamasis variantas, 10 lapų.
4. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 pakeitimo įstatymo Nr. XII-2534 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas, 1 lapas.
5. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 pakeitimo įstatymo Nr. XII-2534 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto lyginamasis variantas, 1 lapas.
6. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 9, 74, 75, 77, 79, 82, 83 straipsnių pakeitimo, papildymo 83¹ straipsniu ir 76 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto ir Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 pakeitimo įstatymo Nr. XII-2534 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas, 10 lapų.
7. Derinimo pažyma, 3 lapai.
8. Suinteresuotų institucijų išvados, 4 lapai.

Laikinais einantis švietimo, mokslo ir sporto
ministro pareigas

Algirdas Monkevičius